

PROCESSDRAMA:

SKURKAR I SKUGGORNA

- ett efterarbete till föreställningen
Patrik, Irene och pensionärsmakten

AV: Sarah Bergkulla
TEATERPEDAGOGER: Sarah Bergkulla, Nina Dahl-Tallgren
BILD: Frank A. Unger
ANSVARIG UTGIVARE: Ann-Luise Bertell

Wasa Teaters uppsättning av Patrik, Irene och pensionärsmakten spelas våren 2023.

WASA TEATER
LOKALA UPPLEVELSER I VÄRLDSKLASS

INNEHÅLL

Det är dags att skapa ert eget fiktiva äventyr!

- Hälsning från teaterpedagogerna

Tips och trix inför teaterbesöket

- Ladda ner programblad och se trailer
- Läs saga
- Skriv inbjudan till era gäster

Om processdrama

- Hur går ett processdrama till?
- Nyfiken på processdrama som didaktisk metod?
- En bit dramahistoria: Dorothy Heathcote

Processdramat: Skurkar i skuggorna

- Lärområden
 - Personliga och sociala
 - Färdigheter i drama
 - Kopplingar till läroplan
- De vuxnas roller
 - Pedagogens roll som facilitator
 - Om ni har inbjudna gäster
- Konventioner som används
- Kontext för processdramat
- Processdramat steg för steg

Bilagor

Det är dags att skapa ert eget fiktiva äventyr!

I detta material presenterar vi hur man kan använda sig av fiktionen som verktyg för lärande. Efterarbetet till föreställningen Patrik, Irene och pensionärsmakten bygger på drama i en pedagogisk miljö kallat "processdrama". På engelska kan man också stöta på termer som "living trough drama" eller "experiential drama". Ett processdrama har aldrig en publik, utan skapas tillsammans med deltagarna. Det finns flera sätt att göra ett processdrama. Den erfarna dramapedagogen kan fråga gruppen "Vad vill ni att processdramat ska handla om?" och skapa det i stunden. Det kan dock vara utmanande för en debutant. I detta material finns en färdig struktur, en ramberättelse med förslag på konventioner (övningar) som förenklar utförandet. Ansvaret för hur dramat fungerar ligger ändå i sista hand hos pedagogen och framför allt gruppen.

Vi teaterpedagoger vill med detta material ge er en möjlighet att utforska och variera ert dramapedagogiska arbete i skolan. Vi vill ge eleverna möjlighet att engagera sig i en rad utmanande, spännande och stimulerande dramaupplevelser. Genom dramapedagogiskt arbete kan eleverna utveckla en förståelse för sig själva i världen och tolka sina erfarenheter av den.

Med processdramat vill vi väcka frågor kring social hållbarhet. Vi hoppas materialet ska inspirera er att arbeta generationsöverskridande och bjuda in pensionärer att delta i dramalektionen. Vår förhoppning är att barnen ska få ökad förståelse för och uppleva glädjen av samvaro med de äldre och att de äldre, som goda förebilder, antar ett lekfullt bemötande och får i sin tur energi och glädje av barnen. Processdramat kan utföras utan seniorer, men vi uppmuntrar till att utforska vad mötet mellan dessa åldersgrupper kan generera för fina synergier i skolmiljön.

Boka oss! Vi teaterpedagoger kommer gärna ut och utför processdramat eller ger er utbildning i processdrama som didaktiskt verktyg i undervisningen.

Ta kontakt med sarah.bergkulla@wasateater.fi, +358 (0)44 750 3177 eller önska datum för skolbesök [här >>>](#)

Med vänliga hälsningar,
Sarah Bergkulla och Nina Dahl-Tallgren,
teaterpedagoger vid Wasa Teater

Tips och trix inför teaterbesöket på Wasa Teater

Bekanta er med pjäsen

På teaterns hemsida hittar du bl.a. bilder och produktionsuppgifter på föreställningen. På samma sida hittar du även pjäsens trailer (publiceras vecka 12-13). Vilka förväntningar väcker materialet?

Gå in på wasateater.fi, gå vidare till Vad vill du se? och välj Patrik, Irene och pensionärsmakten.

Bekanta er med böckerna

Känner du någon pensionär som skulle vilja besöka er och hålla sagostund? Eller blir sagan ett trevligt tillskott på morgonsamlingen? Kanske du vill ge eleverna i uppgift att besöka det lokala biblioteket och själva läsa en av sagorna skrivna av Malin Klingenberg? Bekanta er med böckerna och samtala med eleverna om berättelsernas innehåll, den dramaturgiska kurvan, sagans sensmoral och illustrationerna gjorda av Joanna Vikström Eklöv.

Skriv och skicka iväg en inbjudan till era gäster

Formulera, skriv och designa tillsammans en inbjudan till era äldre gäster. Hälsa dem varmt välkomna till er skola att delta i er dramalektion. Skicka sedan iväg inbjudan med posten, maila den eller ge någon ansvaret att överrätta den.

Processdramat kan utföras utan seniorer men vi uppmanar till att utforska vad mötet mellan dessa åldersgrupper kan generera för fina synergier i skolmiljön.

Hur går ett processdrama till?

Processdrama tar fasta på alla människors förmåga att bygga imaginära världar och leva sig in i en händelse. Ett processdrama börjar med att facilitatorn presenterar en utgångssituation där deltagarna oftast får en kollektiv roll. Denna roll kan sedan växla under arbetets gång, beroende på vad som händer i processdramat och ur vems synvinkel man vill ta sig an problematiken. Händelseförloppet utvecklas. Deltagarna tar del av olika improviserade situationer som bearbetas genom olika konventioner (övningar). Det ger eleverna en erfarenhet och känslomässig anknytning till ett ämne som de förhoppningsvis kan koppla till verkligheten. Ett processdrama avslutas med reflektioner kring vad som hände, hur eleverna upplevde sin roll i gruppen, sin roll i dramat och vad de har lärt sig.

Nyfiken på processdrama som didaktisk metod?

Dramaprocessen bygger på vår naturliga förmåga att skapa imaginära situationer, genom vilka vi kan utforska verkliga upplevelser: det uppåtvända bordet blir en racerbil eller skolkorridoren blir en regnskog när vi vill att de ska vara det. Drama har förmågan att koppla samman olika upplevelseområden genom att sätta samman fantasin och verkligheten. På det sättet kan upplevelserna belysa och berika varandra och vår uppfattning och förståelse för olika saker kan förändras. Det är en process som ger möjlighet att se nytt och annorlunda.

Om det här materialet, som du nu håller i din hand, väckt nyfikenhet kan vi tipsa om att beställa boken "Dramakompassen". Där du kan fördjupa dig ytterligare i processdramats värld och dess användningsområden. Där finns också en mängd färdiga processdraman som du kan använda dig av i din undervisning.

Dramakompassen

- planering, innehåll och struktur, utvärdering och reflektion av processdrama

Vad är det som gör att processdrama fungerar? I boken Dramakompassen kartläggs planeringen och de faktorer som beaktas allt från idéskapandet till utvärdering och bedömning i processdrama.

Boken innehåller tolv inspirerande och praktiska grundtexter med beskrivningar av arbetsmetoderna till utgångspunkt för arbetet med dramaprocesser och teaterkonst i olika grupper. Materialet har använts och utvecklats i samarbete med deltagare från grundskolor, gymnasier och vuxenutbildning.

En grundbok för alla dramaledare!

Författare: Allan Owens & Keith Barber

[Bekanta dig med boken här>>>](#)

En bit dramahistoria: Dorothy Heathcote

Dagens framsteg inom drama i undervisningen står i stor tacksamhetsskuld till Dorothy Heathcote. Hon började vid 14 års ålder sitt yrkesverksamma liv som vävare i en fabrik i Yorkshire. Vid 24 års ålder var hon lektor vid Durham University. Hon utvecklade en helt ny gren inom pedagogiskt drama, som satte igång barns fantasi och skulle inspirera lärare (och akademiker) över hela världen under kommande decennier. Heathcote avled i oktober 2011, men lämnade efter sig ett arv av metoder som drama för lärande, lärare-i-roll och processdrama. Ett arv som vi idag får förvalta och utveckla.

Här>>> hittar du en intervju på youtube med Heathcote: "Three Looms Waiting", gjord av BBC 1974. I videon får du även en hel del tips av pionjären själv, vägledning om hur du kan bygga upp ett processdrama och iklä dig rollen som facilitator.

Källa:

<https://dramaresource.com/dorothy-heathcote-pioneer-of-educational-drama/>

Bildkälla:

<https://www.mantleoftheexpert.com/blog-post/dorothy-heathcotes-mantle-of-the-expert/>

Processdramat
Skurkar i skuggorna

Lärområden

Här hittar du de beröringspunkter som processdramat "Skurkar i skuggorna" omfattar. Som facilitator har du möjlighet att styra hur gruppen arbetar med dessa. Du är med och sätter ramarna för de konstnärliga läroprocesserna vad gäller lärande, estetisk verksamhet och personlighetsutveckling. Det kan vara bra att ha dessa i minnet och återkomma till dem när ni utför processdramat för att upprätthålla den önskade målsättningen med arbetet.

Personliga eller sociala färdigheter

Övningarna i processdramat utvecklar deltagarnas sociala kompetens. Genom övningarna kan eleven erövra viktiga färdigheter för umgänget med andra människor. Processdramat tränar turtagning, samarbete, visa hänsyn, respekt och empati. Övningarna i processdramat uppmuntrar till att ta egna initiativ till socialt samspel och anpassa sig i umgänget med andra, ett åtagande som fortgår livet ut.

Vårt samhälle är uppbyggt på samverkan. Genom att arbeta generationsöverskridande kan deltagaren få en ökad förståelse för olikheter och fördjupa kontakten till samhället. Forskning visar att kontakter mellan generationerna skapar trygghet, det ger möjligheter att se samhället och samhällsfrågor ur ett bredare perspektiv.

Färdigheter i drama

Verbal och icke-verbal kommunikation. Vår förmåga att kommunicera är grunden till en öppen dialog och ett lyckat samspel. Genom övningarna i processdramat får deltagarna träna på att ta och ge plats, lyssna, sätta ord på sina tankar och känslor. Deltagarna får möjlighet att undersöka hur de använder sig av rösten för att vara närvarande, tydlig och trygg i sin kommunikation. Statybilderna i materialet gör deltagarna uppmärksamma på vad vi förmedlar med kroppsspråk, miner och gester. Pedagogens stöd och uppmuntran är avgörande resurs för att elev ska utveckla sin kommunikation.

Kopplingar till läroplan

En god värdegrund. Övningarna uppmuntrar till delaktighet och inkludering. Deltagarna kan bidra till det gemensamma arbetet genom ett mångsidigt samarbete. Arbetet främjar jämställdhetsarbetet och ökar förståelsen för mångfald i skolan och samhället.

Dramapedagogik främjar ett dynamiskt tankesätt. Genom processdramat lär sig eleverna göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Det främjar slutledningsförmågan och uppmuntrar till ett undersökande och kreativt arbetssätt.

Processdramat kan väcka intresse för matematik. Processdramat främjar ett logiskt, exakt och kreativt matematiskt tänkande hos eleverna. Det utvecklar elevernas förmåga att behandla information och lösa problem.

★ De vuxnas roller

Pedagogens roll som facilitator

Att bli bekväm i rollen som facilitator är "Learning by doing". Se dig själv som en forskare som undersöker processdramats värld tillsammans med gruppen. Sätt tyngdpunkten på att ha kul med gruppen, var öppen för vad som händer och hjälp deltagarna hålla fokus på det som görs i stunden. Var beredd på att en del övningar kommer fungera hur bra som helst, andra kommer kanske inte fungera alls – de kan istället leda till intressanta iakttagelser och bra diskussioner efteråt både i klass- och lärarrummet. Gör hellre många misstag än ingenting alls!

För att genomföra ett processdrama behöver man inte vara en erfaren skådespelare eller dramapedagog. Ditt viktigaste uppdrag är att väcka engagemang, genom att själv vara aktiv och involverad. Se till att det råder en öppen och nyfiken atmosfär i klassen, där alla känner sig delaktiga.

Som facilitator är du ledare för processdramat. Du fungerar som en bro mellan verkligheten och fiktionen. Din roll är att leda eleverna och era gäster genom processdramat genom att locka in dem i fiktionen, klargöra ramarna för handlingen och de uppgifter som gruppen ska utföra. Ge gruppen möjlighet att se, göra och lära sig. Genom att du axlar rollen som facilitator på fullt allvar, kan gruppen i trygghet upptäcka världen runt omkring sig och spegla sig själva i den.

Som facilitator väljer du själv om du vill ha instruktionerna i handen som stöd, vid sidan om eller fritt improvisera utgående från den befintliga strukturen. Gör det på det sätt som du känner dig bekväm.

Om ni har inbjudna gäster

Det kan vara bra att förbereda pensionärerna på vad som kommer att hända, så att de känner sig trygga under sitt besök i ert klassrum. Berätta om teaterbesöket på Wasa Teater. Där framställs medlemmarna i pensionärsmakten som energiska, kreativa och modiga kämpar för rättvisan. Berätta om syftet med processdramat och vad som kommer att hända. I processdramat kommer de ta sig an roller, så som skolbarn och pensionärer tillsammans med eleverna.

Att spela skolbarn kan säkerligen väcka minnen kring deras egen skolgång. Ett förslag är att be gästerna stanna kvar efteråt och berätta om sin egen skolgång. Hur var skolan förr i tiden? Vilka likheter/olikheter har de uppmärksammat i klassrummet? Hur är det att vara pensionär? Samtala fritt om hur världen har förändrats de senaste decennierna. Det kan stärka elevernas förståelse hur vårt samhälle är uppbyggt, skapa förståelse för den äldre generationen och ge dem nya perspektiv.

Processdramats konventioner

Namnring

En "lära känna varandra"-lek som fungerar som ice breaker. Skapar grunden för en tryggare gemenskap om gruppmedlemmarna inte känner varandra.

Narrativ

I detta fall pedagogen som berättar i syfte att skapa stämning, ge information, underlätta reflektion, föra handlingen framåt i tiden och kontrollera handlingen.

Statybild

Frusna stillbilder som byggs av gruppens deltagare för att fokusera på ett visst konkret ögonblick eller på en fysisk framställning av en idé.

Rekonstruktion med hjälp av stillbilder

Gruppen som helhet, i små grupper, rekonstruerar noggrant en händelse för att undersöka dess dynamik och spänningar.

Mini-improvisation

Man improviserar en kort scen utgående från angivna förutsättningar för att skapa en gemensam konkret bild av en händelse eller ett händelseförlopp.

Meddelande

Fungerar som en förstärkning av fiktionen och en viss roll, för handlingen vidare, presenterar ett välfokuserat problem.

Lärare-i-roll / Person- i -roll

En konvention som gör det möjligt för pedagogen att stöda och utveckla dramat och individerna i det. Pedagog eller personen behöver inte vara en erfaren skådespelare men måste vara övertygande och ha ett förhållningssätt som rollfiguren uttrycker i handlingen. Denna teknik

tillåter pedagogen uppmuntra gruppen att se möjligheterna till lek i drama.

Heta stolen

Gruppen intervjuar en person i roll (kan vara pedagog eller en frivillig deltagare). Här finns möjlighet att fördjupa rollbygget, klargöra perspektiv och kontext.

Rollkostym

Används för att väcka intresse och förstärka förtroende speciellt i lärare-i-roll. Rollkostymen används i förenklad form (ett eller två attribut) för att skapa en känsla av karaktären och tydliggöra att deltagaren inte är sig själv utan spelar en karaktär.

Ritning

I smågrupper ritas deltagarna tillsammans. Syftet är att kombinera idéer, dela med sig av upptäckter och definiera kontexten.

En-menings-saga

För handlingen framåt. Ger individerna i gruppen frihet och samtidigt ansvar att samskapa en sammanhängande berättelse. Där var och en får komma till tals, samtidigt som man blir tvungen att justera sina egna kreativa idéer för att nå ett gott gemensamt resultat.

Ceremoni

I detta fall används en ceremoni som de flesta är bekanta med: skaka hand. Detta för att skapa ett högtidligt avslut till processdramat, där var och en av deltagarna uppmärksammas samtidigt som gruppen som helhet avtackas för sin insats.

Ord på vägg

För individuell reflektion. Uppmuntrar till att sätta ord på sina tankar, känslor och frågor.

Källa: Många av beskrivningarna är baserade på Dramakompassens formuleringar av konventionerna.

Kontext för processdramat

Förloppet i korthet

Allt börjar i ett hemligt gömställe i skolans källare. En elev har irrat sig ner till källaren och hittat löndörren som leder in till utrymmet. Där hittar hen en telefon med ett röstmeddelande. Eleven måste ta reda på vad som hänt i källaren och rädda pensionärerna. När de är räddade ska de tillsammans skapa en uppfinning som tar fast skurkarna. Kommundirektören tackar barnen och pensionärerna för deras insats.

Platser

Hemligt rum i skolans källare, plats där pensionärerna är tillfångatagna, ny hemlig mötesplats, skurkarnas gömställe.

Beräknad tid

90 minuter

Attribut / rekvisita

Halsduk (symbol för elev), handväska och telefon med röstmeddelande, Svart mössa (symbol för skurk), skrynkelig papperslapp och penna, papper med matematisk kod, mössa och glasögon (symboler för pensionär), rutigt papper och pennor, fantasisten, kavaj (symbol för kommundirektör).

Möblering av utrymmet

Flytta alla bord till sidan av klassrummet så att ni får en tom golvyta. Sätt stolarna i en så stor halvcirkel som möjligt. Se till att det finns sittplatser till alla.

Förslag på hur du kan förklara processdrama för gruppen

Processdrama är som en improviserad teaterföreställning som vi hittar på här och nu genom att lösa olika uppgifter. Ingen av oss vet ännu hur det kommer att sluta, men till vår hjälp har vi en berättelse som leder oss på vägen.

Vad är social hållbarhet?

Via länken hittar du ett videoklipp som enkelt och snabbt förklarar vad social hållbarhet betyder. Videoklipppet heter "Vad är social hållbarhet?" av Ramboll Sverige.

[Till videon>>>](#)

Processdramat steg för steg

Namnring

Om det finns inbjudna gäster (pensionärer) med i gruppen och alla inte känner varandra, så kan det vara bra att inleda med en namnrunda. Ställ er i ring. Alla säger sitt namn och en hobby som man tycker om. Se till att den som presenterar sig ges allt fokus. Uppmuntra den som presenterar sig att ta ögonkontakt.

Om tid finns kan man utveckla övningen så att alla går runt i rummet och presenterar sig för varandra. Paret försöker hitta någonting de har gemensamt. När man hälsat på några stycken, så samlas man åter i ring och berättar vad man hittat för gemensamheter.

Dramakontrakt

Dramakontraktet är en överenskommelse om hur vi ska bemöta fiktionen, varandra och övningarna för att kunna samskapa i god samvaro. Här finns också möjlighet att vid behov förtydliga temat och spelreglerna ytterligare.

Processdrama är som en improviserad teaterföreställning som vi hittar på här och nu genom att lösa olika uppgifter. Ingen av oss vet ännu hur det här kommer att sluta, men till vår hjälp har vi små skärvor av en berättelse som leder oss på vägen. Processdramat vi ska skapa tillsammans idag heter Skurkar i skuggorna. Vad väcker namnet för tankar? Vad får vi reda på av det?

För att kunna fortsätta nysta vidare, så måste vi kunna samarbeta. Vad är bra att tänka på när man ska samarbeta?

Det som behövs för att vi ska lyckas idag är nyfikenhet, mod att gå med i det som händer och ta med varandra. Här finns inget rätt eller fel. Allas idéer, tankar och frågor är lika viktiga.

Det sista och allra viktigaste för att vi ska få det här att fungera, så behöver alla gå med i den här teaterleken helhjärtat. Är ni med på det? Då kör vi igång.

Narrativ och definiera platsen

Vår berättelse börjar i en liten stad/by, inte helt olik den vi befinner oss i just nu. I ett hemligt rum, i källaren till en skola. Hur ser det här hemliga rummet ut? Vad kan det finnas i ett hemligt rum?

En deltagare i gången berättar vad man kan finnas i utrymmet, stiger sedan ut på golvet och ställer sig i en staty som representerar det som sagts. Det kan vara abstrakt eller konkret. T.ex. en möbel, en sak, en lukt, en känsla. Flera personer kan samarbeta för att skapa någonting. Statybilden är klar när alla deltar. Låt sedan några i gången stiga ur statybilden och se på dess helhet.

Tips: Sträva efter att skapa en dynamisk statybild genom att variera kroppsspråket bland deltagarna. Hjälプ dem använda sig av olika nivåer (stå, sitta, ligga), olika

avstånd (nära – långt ifrån). Be dem förstärka och förstora uttrycket om det behövs för att förtydliga vad de föreställer.

Narrativ och mini-improvisation

Det avlägsna skratt från någonstans utanför, det är barn som spelar fotboll. Här inne är det alldeles tyst. Plötsligt hörs ett svagt gnissel. Lätta steg närmar sig. Någon har irrat sig ner i källaren och har av misstag hittat lönnhörren som leder till det hemliga rummet. En elev kommer in, tittar sig runt och hittar någonting på golvet.

Nu ska vi se hur händelsen såg ut. Titta runtomkring dig. Kan du peka på den personen du tycker ska spela eleven?

Välj en person som spelar huvudrollen för en stund. Fråga den som blev vald om det är okej för hen att spela upp en liten scen för de andra. Ge hen någon form av rollkostym, t.ex. en halsduk. Alla andra deltagare står kvar i sina statyer. Sätt en liten tantväska med en telefon på golvet. Scenen börjar med att hen kommer smygande in, ser väskan, stannar upp och reagerar, plockar upp den och tittar i den, reagerar på det som finns däri (en telefon) och stannar åter i statybild.

1. Kommer insmygande
2. Ser väskan och reagerar med en känsla (nyfiken, glad, överraskad, rädd, nervös...)
3. Undersöker vad som finns i väskan och tar fram ett föremål (telefonen)
4. Reagerar med en känsla på innehållet

Samtala tillsammans

Deltagarna upprepar det som de såg.

Förslag på frågor:

- Vad såg ni?
- Hur reagerade eleven på telefonen?
- Eftersom ingen annan är här, så kan vi ju anta att någon har blivit av med sin telefon. Hur skulle det kännas att bli av med sin telefon?
- Hur tror ni det skulle kännas att hitta den här väskan och telefonen i det här skumma utrymmet?
- Om vi tittar på väskan, vem tror ni den tillhör?

Narrativ och lyssna till röstmeddelande

Faktum är att på den här telefonen så det ett röstmeddelande som någon lämnat, det är ett rop på hjälp. Det ger oss kanske också svar på vems väska det är och vems hemliga rum vi befinner oss i.

Lyssna på röstmeddelandet två gånger för att deltagarna ska kunna ta till sig vad som sägs (om du inte fått länken i samband med materialet, så hittar du den [här>>>](#)).

Pensionärsröst:

"Hej främling, om du hittar den här telefonen, så betyder det att jag behöver din hjälp. Vi är ett pensionärs gäng som vill sätta stopp för skurkar och elakheter. Men nu verkar det som att skurkarna har satt stopp för oss. Vi har blivit tillfångatagna. Titta på filmen från skolans övervakningskamera, se vad som hänt här, vart skurkarna fört oss och kom till vår hjälp. Skynda dig, tiden är knapp! Men var försiktig! Kom inte ensam. Skurkar lurar i skuggorna."

Förslag på frågor:

- Vad fick vi reda på?
- Hur tror ni det kändes för eleven, som var ensam i det här skumma utrymmet att höra det här meddelandet?

Vid behov kan pedagogen förtydliga att det hemliga rummet måste ha tillhört pensionärerna och vara deras mötesplats.

Rekonstruktion av övervakningsfilmen med hjälp av stillbilder

Dela in deltagarna i smågrupper. Varje grupp får en stund på sig att skapa en statybild ur händelseförloppet (det som eleven i ser på övervakningsfilmen). Den grupp som gör bild 4 bestämmer vart skurken tagit pensionärerna och låst in dem. Pedagogen går runt och hjälper grupperna att förtydliga sina stillbilder.

Bild 1: Pensionärerna gömmer sig i det hemliga utrymmet och skurkarna kommer ner i källaren.

Bild 2: En konfrontation inträffar i källaren.

Bild 3: Skurkarna tar pensionärerna till fånga.

Bild 4: Pensionärerna på väg att föras bort av skurkarna.

När alla är klara ställer sig grupperna mot varandra. Grupp 1 ställer i ordning sin statybild medans de andra blundar. När pedagogen klappar i händerna öppna de övriga sina ögon. Tittar på statybilden i några sekunder. Därefter klappar pedagogen åter i händerna och alla blundar, statyn löses upp och nästa grupp tar vid.

Återge för varandra vad ni uppmärksammade, detaljer och helheter. Om det behövs kan ni ännu titta på statybilderna ett varv till.

Tips: Be deltagarna stanna mitt i en rörelse för att skapa mer dynamik i bilden. Om pedagogen vill stärka stämningen eller förtydliga en statybild, så kan man göra så att man sätter sin hand på någon i bilden, då ska hen berätta vad karaktären tänker eller känner. Vill man skapa mer rörelse, så kan pedagogen be stillbilderna börja röra sig i slow motion.

Narrativ och heta stolen

Håll varsamt och respektfullt upp elevens attribut (halsduken) och använd den som rekvisita för att stärka berättandet.

Eleven tittade på bilderna från övervakningskamerorna och förstod vad som hade hänt. Hen var rädd. Rädd för skurkarna. Rädd eftersom hen inte visste vem de var eller vad de ville.

Nu ska vi få chansen att möta en av skurkarna och ställa de frågor vi är nyfikna på att få veta. Skurken kanske inte svarar på alla, men nu gäller det att få så mycket information som möjligt.

Gruppen intervjuar en person i roll (kan vara pedagogen eller en frivillig deltagare). Använd en svart mössa som attribut för skurk. Personen sitter på en stol medans gruppen står i halvcirkel runt om och får fritt ställa frågor. Personen hittar på och svarar i roll som skurken. Låt skurken gärna vara skrämmande, så att hen väcker spänning. Om det dyker upp frågor som hen inte kan eller vill svara på så säger hen "pass". Avsluta övningen med att tacka skurken för att hen svarat på frågorna. Här finns möjlighet att fördjupa rollbygget, klargöra perspektiv och kontext.

Vad som kan vara bra att få fram:

- Vem skurken är.
- Vad hen utfört för elakheter tidigare.
- Vad hen tänker göra för elakheter nu.
- Vart hen fört pensionärerna.

Narrativ, lärare-i-roll och matematikuppgift

Ensam skulle eleven inte klara av att rädda pensionärerna. Som tur var hade hen modiga klasskamrater som var villiga att komma med på uppdraget. Tillsammans började de söka igenom källaren efter ledtrådar, vart skurkarna hade fört pensionärerna. De hittade en skrynklig papperslapp och på den lappen stod det (skriv ner platsen på en lapp enligt vad skurken sagt tidigare). De började ta sig mot stället där pensionärerna var inlåsta. Allt gick bra, skurkarna syntes inte till någonstans. Då, kom de fram till en stor järndörr. På dörren fanns en kod. Koden skulle de behöva knäcka för att befria pensionärerna.

Nu kommer jag räkna till tre, då kommer jag förvandlas till eleven och ni kommer bli mina klasskamrater som ska lösa koden. Är ni med? Ett, två, tre.

I mindre grupper. Ge varje grupp ett papper med tre matematikuppgifter (bilaga 1). Du väljer kunskapsnivå på räkneuppgifterna. Här finns möjlighet att använda det som är aktuellt i undervisningen och som utmanar deltagarna. Lös räkneuppgifterna och plussa ihop svaren. Den slutgiltiga koden hittas i fyrkanten.

När alla grupper är klara ska de tillsammans ropa svaret högt för att öppna järndörren. Om svaren är olika, så samtalar man kort om de olika lösningarna. Ropa sedan det rätta svaret igen för att öppna järndörren och återgå till fiktionen.

Dörren gick upp. Där stod pensionärerna. Väntandes.

Lärare-i-roll och person-i-roll

Pedagogen iklär sig rollen som pensionär. Tar i hand med några deltagare ur varje grupp och ger dem rollen som pensionär genom att namnge dem. T.ex. "Kom och ställ dig här framför barnen Brita, så du ser dem ordentligt". Samlar alla pensionärerna. Ber någon av pensionärerna läsa högt talet till eleven och hans klasskamrater. Upprepar och förtydligar uppgiften vid behov. Ber pensionärerna blida grupper med eleverna.

Replik:

Bästa elever! Vilket hjältemod! Vi kommer nu skynda oss till vårt nya hemliga gömställe där alla är i säkerhet. Stort tack för att ni räddade oss! Men ännu är segern inte vunnen. Vi måste ta fast skurkarna och rädda världen från deras ondo. Vi behöver en uppfinning som kan stoppa skurkarna från att utföra fler elakheter. ...Men vi har slut på idéer! Kan ni hjälpa oss?

Ritning av uppfinning och pitching

Dela ut rutigt papper och pennor. Alternativt använd bilaga 3. Varje grupp får i uppgift att hitta på en uppfinning som sätter stopp för skurkarnas elakheter. Uppmuntra deltagarna att vara kreativa och använda sin fantasi när de hittar på. Hur fungerar den? Tillsammans skapar de en ritning över uppfinningen och dess finesser.

Alla grupper presenterar sina uppfinningar. Försöka övertyga de andra grupperna om att deras uppfinning är den som de andra ska välja. Det får gärna bli ett tokigt, roligt, absurt och kreativt "säljsnack". Till sist görs en röstning där alla är med och väljer vilken uppfinning ni ska fortsätta med.

Jag kommer nu räkna ner från tre. Då får ni (för en stund) stiga ur era roller.

Slutscen

Alternativ 1: En-menings-saga

Sätt er på stolarna i en cirkel.

Hur gick det sen med uppfinningen? Lyckades eleverna och pensionärerna ta fast skurkarna? Det ska vi ta reda på nu. Här i min hand håller jag en fantasisten. Stenen kommer snart att färdas genom klassen, så att var och en i tur och ordning får hålla i den. När man håller i stenen är man berättare och fyller på med en mening på sagan. Så om jag börjar, fyller nästa på det som jag berättat. Det gäller att vara uppmärksam och följa med det som sägs, anpassa ens egna idéer till det som redan sagts och ge varandra fokus. Är ni beredda?

Pedagogen börjar med en sammanfattning av vad som har hänt och inleder sedan berättelsen med en mening, varpå nästa person fyller på. Stenen vandrar runt i

gruppen tills sagan fått ett lyckligt slut. Hjälp eleverna genom att ställa frågor så som: Vad hände då? Varför gjorde hen så? Hur bar de sig till väga? Vart tog de vägen?

Alternativ 2: Mini improvisation

Fördela rollerna: elever, pensionärer och skurkar. Ta ett valfritt föremål som får föreställa uppfinningen. Improvisera fram en slutszen tillsammans. Låt skurkarna inleda improvisationen med att slå sig till ro i utrymmet. Därefter kommer eleverna och pensionärerna in för att ta fast dem. Ett möte inträffar och det blir ett lyckligt slut.

Narrativ och lärare-i-roll

Från kommunens sida ville man tacka eleverna och pensionärerna för att de satt stopp för skurkarna. Så självaste kommundirektören besökte skolan och höll ett tacktal.

Pedagogen iklär sig rollen som kommundirektör med hjälp av en kavaj och improviserar ett tacktal utgående från följande tre punkter:

- Berätta vem du är och varför du vill tacka gruppen
- Hur stolt du är över vad gruppen åstadkommit tillsammans
- Vad som kommer hända med skurkarna framöver

Ceremoni

Pedagogen fortsätter i roll med att be alla ställa sig upp på en rad och skakar hand med varje deltagare. Detta för att skapa ett tydligt avslut till processdramat där var och en av deltagarna uppmärksammas samtidigt som gruppen som helhet avtackas för sin insats.

Stig ur roll. Be deltagarna sätta sig. Berätta att ni nu kommer avsluta ert äventyr och det gör ni med en gemensam applåd. För de yngre grupperna kan man också tillägga "Snipp, snapp, snut, så var sagan slut".

Ord på vägg och reflektion

Börja med att gå igenom händelseförloppet steg för steg. Vad hände allra först?

Be alla gå upp till tavlan och skriva ett ord eller en mening om vad de kommer komma ihåg starkast från äventyret (Stödfrågor: När var det som mest spännande? När var det roligast? När blev du som mest överraskad? Kom du fram till någon insikt?). Reflektera tillsammans kring vad som hände, hur eleverna upplevde sin roll, uppgifterna i dramat och vad de har lärt sig.

Samtala om social hållbarhet

Vi har valt ut tre beröringspunkter kring temat social hållbarhet: delaktighet, inkludering och jämlikhet som pedagogen kan samtala kring med gruppen. Här nedan hittar du förslag på frågor som du kan ställa. Vid behov kan du förklara begreppen innan ni börjar eller så kan ni tillsammans reda ut begreppens innebörd samtidigt som frågorna diskuteras.

Delaktighet handlar om att en person aktivt kan medverka i och vara en del av en gemenskap (samhället).

Inkludering handlar om att känna gemenskap och vara en del av gruppen.

Jämställdhet handlar om att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Alla är lika mycket värda och ska behandlas lika.

Förslag på frågor:

- Hur kändes det att spela hjälte? Har du någon gång fått spela hjälte i verkligheten?
- När i arbetet kände du dig inkluderad? Hur fungerade samarbetet i grupperna?
- På vilket sätt kände du dig delaktig? Kände du att du fick möjlighet att bidra med dina idéer?
- Upplevde gruppen att alla behandlades lika? Fick någon mer eller mindre plats i gruppen/grupperna? Fick pojkarna lika mycket utrymme som flickorna och vice versa? Fick pensionärerna lika mycket utrymme som barnen och vice versa?
- Var det lätt eller svårt att ta plats i gruppen? Var det lätt eller svårt att ge plats åt andra?
- Kände du någon gång under arbetet att du borde vara mer vuxen eller lite mer barnslig för att vara delaktig?

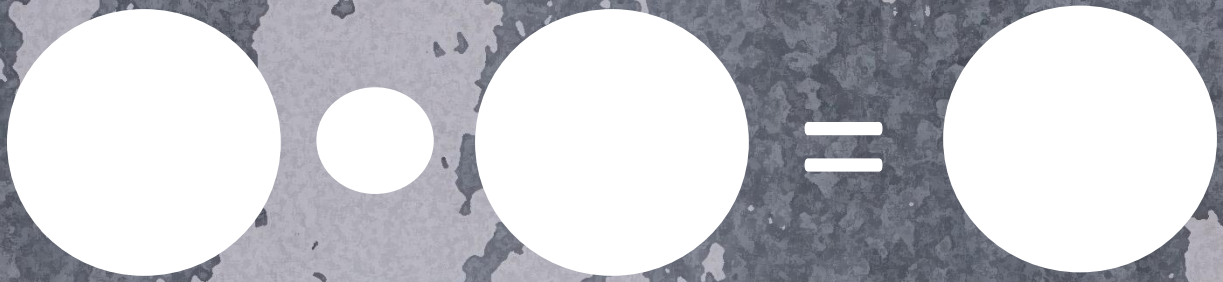
Extra tillägg: Be gästerna stanna kvar ännu en stund

Att spela skolbarn har säkerligen väckt minnen kring de äldres egen skolgång. Ett förslag är att be gästerna stanna kvar efteråt en lektion och berätta om sin egen skolgång. Hur var skolan förr i tiden? Vilka likheter/olikheter har de uppmärksammat i klassrummet? Samtala fritt om hur världen har utvecklats de senaste decennierna. Det kan stärka elevernas förståelse för vårt samhälle är uppbyggt, skapa förståelse för den äldre generationen och ge dem nya perspektiv.

Extra tillägg: Vem var skurkarna?

Om skurkarna väckte nyfikenhet eller rädslor kan vi tipsa om att låta eleverna vara kreativa och rita, måla, klippa och klistra under en lektion i bildkonst och prata om dem.

I bilaga 4 finns kostymdesigner Marcus Olsons konturer på hans original kostymmodeller. Man kan använda sig av dem som grund eller skapa helt egna skurkar, om man tycker att de inte passar in i den bild man hade av dem. Det kan vara intressant för eleverna att sedan jämföra hur lika/olika de upplevde skurkarna.

Replik:

Bästa elever!

Vilket hjältemod!

*Vi kommer nu att skynda oss till vårt nya hemliga
gömoställe där alla är i säkerhet.*

Stort tack för att ni räddade oss!

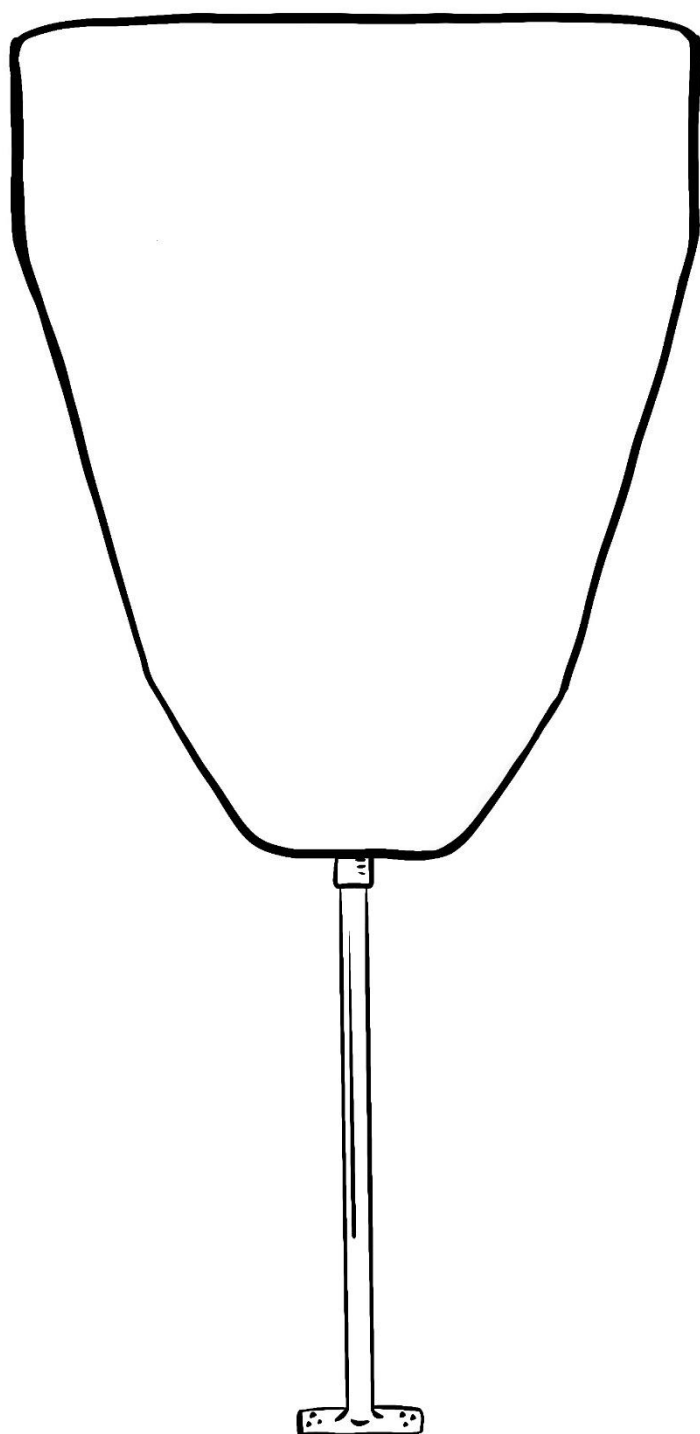
Men ännu är segern inte vunnen.

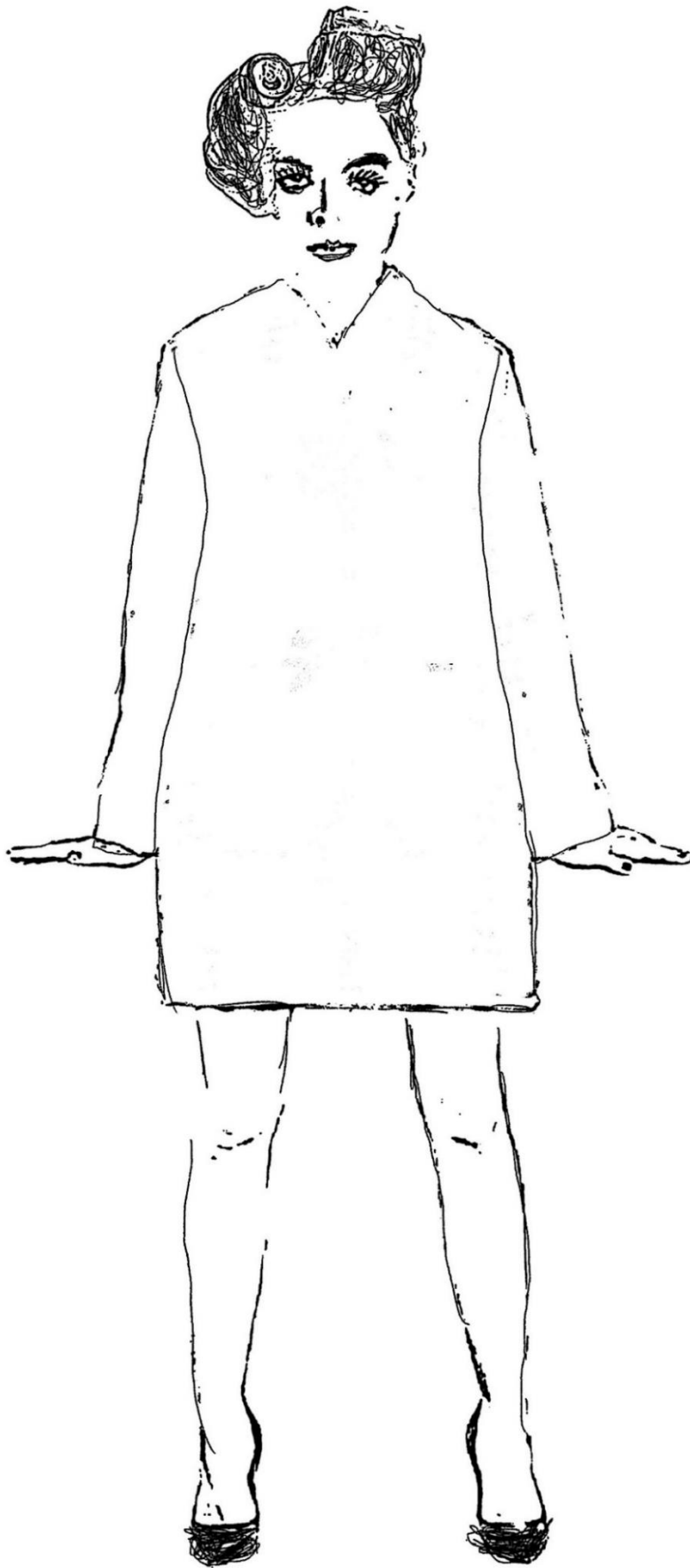
*Vi måste ta fast skurkarna och rädda världen
från deras ondo.*

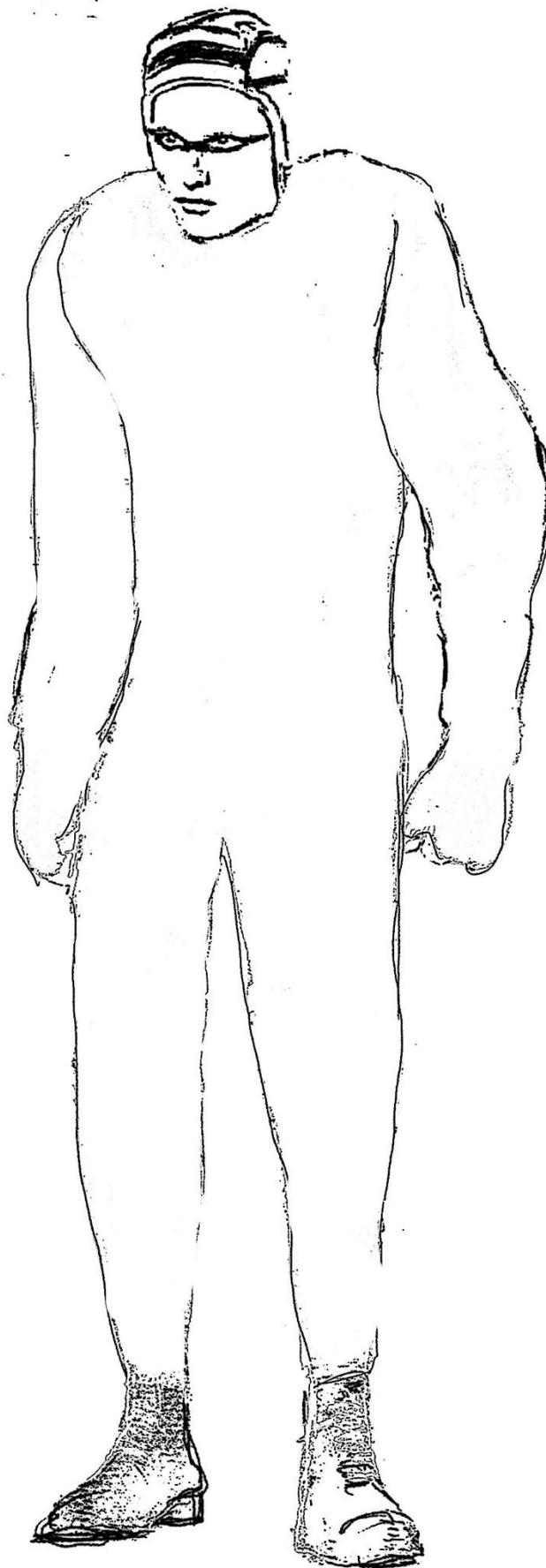
*Vi behöver en uppfinning som kan stoppa skurkarna från
att utföra fler elakheter.*

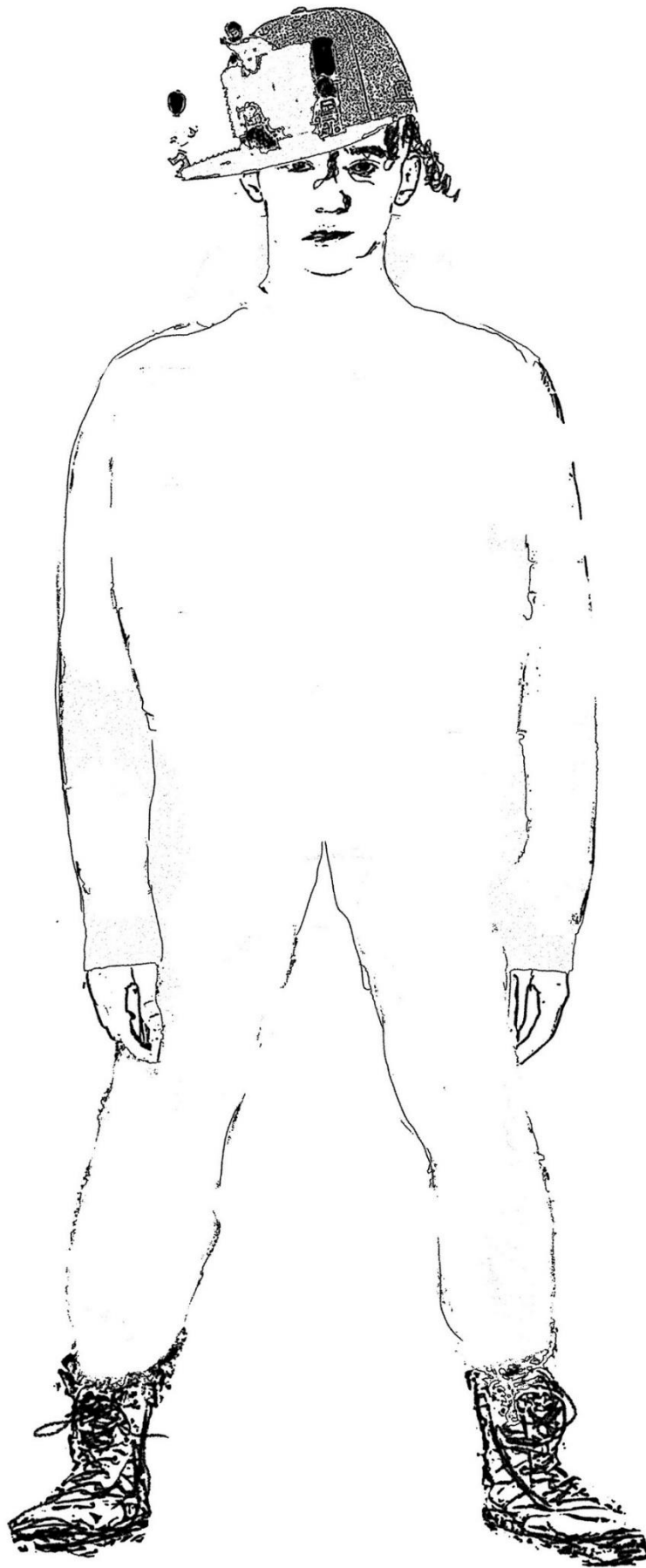
...Men vi har slut på idéer!

Kan ni hjälpa oss?

Konvention	Steg	Syfte	Pedagogens fokus	Attribut / rekvisita	Tid
Namnring.	Lär känna varandra.	Uppvärmning. Skapa grunden för en god samvaro.	Se alla. Skapa en god gruppdynamik.		5 min
Dramakontrakt.	Skapa gemensamma spelregler.	Kom överens om hur ni ska samverka. Väck nyfikenhet kring det kommande gemensamma arbetet.	Se alla. Skapa en god gruppdynamik.		
Narrativ. Definiera platsen.	Anta en kollektiv roll.	Skapa en gemensam ingång till arbetet och berättelsen.	Berätta med inlevelse och väck spänning. Hjälp deltagarna skapa en dynamisk statybild.		5 min
Narrativ. Mini-improvisation.	Spela upp och undersöka en enskild händelse i källaren.	Presentera huvudkaraktär.	Väck nyfikenhet, skapa engagemang.	Halsduk. Väska med telefon med röstmeddelande.	5 min.
Nattativ. Röstmeddelande.	Lyssna till röstmeddelande.	Presentera kontext. Ge gruppen ett gemensamt fokus.	Mystik. Väck frågor kring vad som hänt i källaren.	Telefon med röstmeddelande.	5 min.
Rekonstruktion (av övervakningsfilm med hjälp av stillbilder).	Vad har hänt?	Etablera vad som hänt i källaren. Hur pensionärsmakten blivit tillfångatagna.	Se till att samarbetet i grupperna fungerar, turtagning (att man lyssnar och är uppmärksam på vad de andra visar), väcker gruppens empati för pensionärerna när de lever sig in.		10 min.
Narrativ. Heta stolen.	Få mer information.	Etablera antagonisten. Fördjupa rollbygget, klargöra perspektiv och kontext.	Bjuda in till lekfullhet. Trappa upp spänningen.	Stol. Svart mössa.	5 min.
Narrativ. Lärare-i-roll. Matematikuppgift.	Problemlösning.	Implementera aktuell matematikundervisning och betydelsen av den. Stärka betydelsen av att ha varandra.	Berätta med inlevelse. Uppmuntra till ett Growth mindset. Ensamt kan det vara utmanande, tillsammans kan vi lösa uppgiften.	Matematikuppgift. Skrynklig tom lapp och penna där pedagogen skriver ner en plats.	5 min.

Konvention	Steg	Syfte	Pedagogens fokus	Attribut / rekvisita	Tid
Lärare-i-roll. Person-i-roll.	Anta en kollektiv roll. Spela upp och undersök en specifik roll och händelse. Måste ta fast skurken.	Skapa en gemensam kontext. Klargör fortsatt arbete. Fördjupa rollbygget.	Bjud in till lekfullhet. Skapa engagemang och delaktighet.	Hatt och glasögon.	5 min.
Ritning (av uppfinning och pitchning).	Problemlösning.	Tillsammans skapa något de stolt kan presentera för de andra. Ställa sig framför publik och argumentera för sin sak.	Stöta och uppmuntra till kreativitet. Se till att samarbetet i grupperna fungerar, alla får komma till tals i grupperna, alla lyssnar på varandra, respekterar varandras åsikter och kompromissar för att åstadkomma något tillsammans. Hjälpa grupperna presentera uppfinningarna på ett övertygande sätt.	Rutigt papper och pennor.	10 min.
E-manings-saga	Slutscen	Få ett gemensamt avslut på processdramat.	Se till att samarbetet fungerar. Hjälper genom att ställa frågor.		5 min.
Mini-Improvisation	Slutscen	Alla deltar och tillsammans spelar upp hur det hela slutade. Ge och ta fokus i improvisationen.	Se till att samarbetet i improvisationen fungerar. Att man lyssnar till varandra, ger varandra fokus och vågar själv ta plats så att man tillsammans kan skapa en bra gemensam helhet och slut på processdramat.	Föremål som hittas i klassen som kan föreställa uppfinningen.	5 min.
Narrativ. Lärare-i-roll	Avslut på processdramat	Skapa ett tydligt avslut på processdramat.	Klargöra eventuella lösa trådar.	Kavaj.	5 min.

Konvention	Steg	Syfte	Pedagogens fokus	Attribut / rekvisista	Tid
Ceremoni.	Avtackning	Var och en av deltagarna uppmärksammas samtidigt som gruppen som helhet avtackas för sin insats.	Se alla. Visa tacksamhet. Skapa en positiv känsla.		5 min.
Ord på vägg och reflektion.	Fördjupa tematiken	Sätta ord på upplevelsen och hur samarbetet har fungerat. Deltagarna ska vara stolta över vad de åstadkommit.	Visar nyfikenhet på vad deltagarna har att berätta. Är lyhörd och uppmuntrande.		15 min.